

LAUSUNTO

26.3.2012

Valtiovarainministeriö

Anne Kauhanen-Simanainen

anne.kauhanen-simanainen@vm.fi

TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Valtiovarainministeriön julkaisusta VM125:02/2007 Julkishallinnon tietoluovutusten periaatteet ja käytännöt. Lausunnon pohjaksi TIEKE on pyytänyt jäseniltään julkaisusta kannanottoja, jotka saatiin IBM:ltä, Microsoftilta ja Innofactorilta. Kannanotot ovat tämän lausunnon liitteinä.

Lausunnon antajasta

TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry on riippumaton asiantuntijaorganisaatio, verkostojen rakentaja, jonka jäsenet ja yhteistyökumppanit edustavat laajaa kirjoa suomalaisen tietoyhteiskunnan toimijoita. TIEKEN tavoitteena on eri tavoin kehittää tietoyhteiskuntaa Suomen kansalaisten ja elinkeinoelämän parhaaksi.

TIEKE pyrkii tunnistamaan tietoyhteiskunnan kehittämiskohteita ja -pullonkauloja. Valikoiduilla alueilla käynnistetään hankkeita yhteistyössä tietoyhteiskunnan ydintoimijoiden kanssa. Niiden valintaan vaikuttavat ajankohtaiset tarpeet sekä sidosryhmien kanssa käytävät keskustelut.

Julkishallinnon tietovarantojen avaaminen

Neelie Kroes, EU komission varapuheenjohtaja ja digitaalisen agenda komissaari on todennut, että "Pois antaminen on paras tapa saada arvoa datasta."

Kokemukset julkisen hallinnon viranomaisten tietovarantojen avaamisesta ovat osoittaneet, että tietojen antaminen luovutus- ja muiden rajoitusten puitteissa ilmaiseksi kenen tahansa käytettäväksi mihin tarkoitukseen tahansa lisää hallinnon läpinäkyvyyttä ja nopeuttaa digitaalisten palveluiden kehitystä. Eri viranomaisten tietoja yhdistelemällä on mahdollista kehittää palveluita, joita yksikään viranomainen ei itse pystyisi tarjoamaan.

World Design Capital 2012 -juhlavuoden yksi teema on Avoin kaupunki. Teema tuo visualisoidun avoimen datan ja sen mahdollisuudet kansalaisille, mistä esimerkkinä oli Forum Viriumin toteuttama Invisble Helsinki -tapahtuma. WDC2102 on esimerkki kansalaisten voimauttamisesta ja osallistamisesta ja avoimen tiedon idean levittämisestä yhteiskunnassa. WDC2012 kokemuksia tulee hyödyntää valtakunnallisesti.

Raportti on keskittynyt toimeksiantonsa mukaisesti lähinnä tiedon tuottamiseen. Esimerkiksi taloudellisessa tarkastelussa korostuu maksutulojen menetys, joka on kohtuullisen suoraviivaista arvioida. Tietojen avaamisen mahdollistama kaupallinen toiminta voi kuitenkin hyödyttää julkista taloutta enemmän kuin mitä tietoluovutuksista perittävät maksut tuottavat. Lisäksi merkittävä osa

maksutuloista on kulunut markkinointiin, sopimusneuvotteluihin ja tietojen käytön valvontaan. Nämä **maksullisen tietoluovutustoiminnan kustannukset tulee huomioida**, kun arvioidaan ehdotusten vaikutuksia valtion tulo- ja menoarvioon (s. 44).

Kustannuksia vaikeampaa on arvioida tiedon avaamisen hyötyjä: uusien toimintamallien tuomaa tehokkuutta tai kansantalouden vero- ja vientitulojen lisääntymistä. Suomessa avointa tietoa hyödyntävät kaupallisesti lähinnä sääpalvelujen tuottajat, tietopalveluyritykset ja erilaisten reittioppaiden laatijat.

Kuten raportissa todetaan, tiedon avaaminen maksuttomaan käyttöön lisää oleellisesti tiedon käyttöä. On oleellista avata mahdollisimman paljon tietoa ja levittää tietoa avatusta tiedosta. Erilaiset julkisen sektorin toimijat, yritykset, yrittäjät ja aktivistit löytävät kyllä hyödyllisiä käyttökohteita, joista osasta muodostuu myös taloudellista toimintaa. Hyvinä esimerkkeinä erilaiset kilpailut, jotka ovat tuottaneet hyödyllisiä sovelluksia.

Pääkaupunkiseudulla toimiva Helsinki Region Infoshare on ollut suomalaisen avoimen datan hyödyntämisen pioneeri. HRI avasi tietovarastonsa maaliskuussa 2011 ja on systemaattisesti tukenut avoimen datan hyödyntämistä hyödyllisten palvelujen kehittämiseksi ja hallinnon läpinäkyvyyden lisäämiseksi. HRI:n toimintamallia kannattaisi hyödyntää valtakunnallisesti, ensimmäisenä kohteena esimerkiksi Tilastokeskuksen tietovarastot.

Avoimen datan ilmiötä ei tunneta vielä kovin hyvin. Ymmärretään kyllä sen mahdollisuuksia ja sen käyttöönoton taloudellisia ja teknisiä haasteita. Tietojen tuottamiseen ja hyödyntämiseen liittyy kuitenkin näkökulmia, joista ei ole tutkimustietoa. Erityisesti **tulisi tutkia avoimen tiedon tietosuojaa, luottamuksellisuutta sekä tiedon omistamisen olemusta**. Avoimen tiedon liiketoimintamalleja tulee tutkia ja kehittää ja ottaa avoin tieto yhdeksi osaksi yrittäjyisyhteisöjä. Kouluissa ja korkeakouluissa avointa tietoa tulisi käyttää luonnollisena osana minkä tahansa oppiaineen tai ilmiön opetusta ja tutkimusta.

Suomella on erinomainen tietoinfrastruktuuri ja siten hyvät mahdollisuudet rakentaa avoimesta tiedosta uusi kilpailutekijä ja hyvinvoinnin veturi. Kansainvälistä yhteistyötä tulee lisätä. Yhteistyöllä löydetään uusia sovellettavia ideoita ja toisaalta uusia markkinoita omille ideoille.

Keskeiset kysymykset

Lausuntopyynnössä pyydettiin erityisesti näkemyksiä työryhmän seuraavista ehdotuksista:

1. Tietoluovutuksista perittäviä maksuja koskevat periaatteet, niiden toteuttaminen ja vaikutukset
2. Julkisen hallinnon avoimen datan lisenssimalli ja sen soveltuvuus julkisen hallinnon sellaisiin tietoaistoihin, joiden luovuttamiselle ei ole mitään lainsäädäntöön perustuvia rajoituksia.
3. Perusrekisteritietojen käyttöehdot, niiden soveltaminen perusrekisterien ja julkisen hallinnon viranomaisten muiden tietovarantojen tietojen käsittelyyn ja luovuttamiseen.
4. Ehdotetut toimenpiteet ja tehtävät (s. 47-50)

Tietoluovutuksista perittäviä maksuja koskevat periaatteet, niiden toteuttaminen ja vaikutukset

Raportissa esitetyt tietoluovutusten periaatteet ovat hyvin perusteltuja ja sopivat hyvin yhteen tuoreen tietohallintolain sekä PSI- ja INSPIRE-direktiivien kanssa.

Periaatteiden tulkinnassa on huomioitava, että julkisen hallinnon viranomaisten **tietojen muuttaminen vakiomuotoiseksi tai avoimen rajapinnan rakentaminen ovat normaalia tiedonhallintaa**, eivätkä ole vastaanottajien tarpeisiin sovittamista tai palvelutason nostamista, josta tiedon vastaanottajalta voidaan periä maksu.

Raportissa ei oteta kantaa tietojen anonymisoinnin kustannuksiin. Monien merkittävien viranomaisrekistereiden avaaminen on kuitenkin mahdotonta, ellei niistä ensin poisteta henkilöihin viittaavia tietoja. Esimerkiksi Iso-Britanniassa suosittu ASBOrometer-palvelu perustuu poliisin anonymisoituina avaamiin rekistereihin. Jatkovalmistelussa on ratkaistava, **miten viranomaisia kannustetaan anonymisoimaan tietovarantoja**, joita ei muuten pystytty avaamaan, ja kuuluvatko anonymisoinnin kustannukset tietojen luovuttajalle vai vastaanottajalle?

Lähtökohta, että tiedot luovutetaan ensisijaisesti maksutta tai irrottamiskustannuksilla, ja tietojen vastaanottaja maksaa vain tietojen luovuttajalle mahdollisesti aiheutuvasta ylimääräisestä työstä (s. 42), kannustaa pk-yrityksiä kokeilemaan uusia tapoja hyödyntää viranomaisten tietoja. Tuloksena on uusia, eri viranomaisten tietoja yhdistäviä palveluita.

Periaatteiden toteuttaminen edellyttää julkisen hallinnon viranomaisilta **määrätietoista tietostrategiaa**. Niiden on tunnettava ja hallittava omat tietoinfrastruktuurinsa, ennen kuin ne voivat ryhtyä avaamaan tietovarantojensa esitysmuotoja ja rajapintoja.

Tietojen käyttöä avaavien ja helpottavien palveluiden kehittäminen edellyttää investointeja, kuten raportissa (s. 58) todetaan, mutta nämä **investoinnit todennäköisesti pikemminkin vähentäisivät käyttö- ja ylläpitokustannuksia**, päinvastoin kuin raportissa arvioidaan.

Periaatteiden käyttöönotto edistäisi

1. **julkishallinnon läpinäkyvyyttä**, koska tiedot olisivat myös kansalaisjärjestöjen ja aktiivisten kansalaisten käytettävissä. Aiemmin tiedon saannin kustannukset ovat rajoittaneet avoimuutta.
2. **viranomaisten yhteistyötä ja viranomaistoiminnan laatua ja tuottavuutta**, koska tiedot olisivat myös muiden kuin ne keränneen viranomaisen käytettävissä. Aiemmin jouduttiin tekemään paljon päällekkäistä tiedonhallintaa.
3. **digitaalisia palveluinnovaatioita**, koska eri tietojen yhdisteleminen ja erilaiset kokeilut ovat mahdollisia ilman merkittävää taloudellista riskiä. Aiemmin vain suurilla yrityksillä oli varaa neuvotella ja maksaa tietoluovutuksista.
4. **julkishallinnon tietojärjestelmätoimittajien kilpailua**, koska avoimet rajapinnat ja tietovarannot avaavat kaikille yrityksille pääsyn julkisen hallinnon viranomaisten tietovarantoihin. Aiemmin suljetut rajapinnat käytännössä sulkiivat markkinat.

Julkisen hallinnon avoimen datan lisenssimalli ja sen soveltuvuus julkisen hallinnon sellaisiin tietoaineistoihin, joiden luovuttamiselle ei ole mitään lainsäädäntöön perustuvia rajoituksia.

Lisenssimallista on pyritty tekemään mahdollisimman yksinkertainen ja yksiselitteinen. Tämä on hyvä lähtökohta, sillä tietoja hyödyntävillä kansalaisilla ja pk-yrityksillä ei välttämättä ole monimutkaisten lisenssisopimusten tulkitsemisen edellyttämää osaamista.

Yhtenäinen lisensointikäytäntö on hyvä periaate, jotta eri viranomaisten tietoja hyödyntävät viranomaiset, yritykset ja kansalaiset eivät joudu sovittamaan erilaisia lisenssejä yhteen.

Esitetty lisenssimalli rajoittaa tietojen käyttöä mahdollisimman vähän, mikä minimoi tietojen vastaanottajien juridisen riskin ja edistää tietojen laajaa hyödyntämistä.

Lisenssimalli on laadittu tiedon julkaisijan näkökulmasta. Tasapuolisuuden nimissä mallissa tulisi huomioida myös tiedon hyödyntäjän intressit. Esimerkiksi aineiston jakelun lopettamisesta tai lisenssiehtojen muutoksista olisi hyvä saada ilmoitus mahdollisimman ennakkoon, jotta aineistoa hyödyntävät kaupalliset palvelut ehtisivät sopeutua tilanteeseen.

Raportin lisensointiehdotus **sopii hyvin tilanteisiin, jossa tietoon perustuva palvelu ei ole kriittistä.** Aineiston tuottaja vapautetaan kaikesta vastuusta ja kaikista mahdollisista vahingoista, joita mahdolliset puutteet tiedoissa tai tuotantopalvelussa aiheuttavat. On kuitenkin viranomaistietoja, joiden avulla rakennettavat palvelut ovat yhteiskunnan toiminnan ja kansalaisten turvallisuuden kannalta kriittisiä. Esimerkiksi merenkulkijoiden tulee voida luottaa säätietopalveluihin ja niiden saatavuuteen. **Säätietojen ja muiden yhteiskunnan kriittisten tietojen tuottamisesta tulee jatkossakin säätää lailla,** joka takaa tietojen oikeellisuuden ja käytettävyyden tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tietoaaineiston alkuperäislähteen poistaminen tiedon luovuttajan vaatimuksesta voi tuottaa ongelmia, sillä ilman tietoa tiedon lähteestä tieto on käytännössä arvotonta.

Esitetty lisenssimalli soveltuu hyvin kertaluonteiseen tietoluovutukseen, mutta monessa tapauksessa viranomaisen tietovarantoja hyödynnetään reaaliaikaisesti. Esimerkiksi VR:n avaaman sovellusrajapinnan kautta saa reaaliaikaisen tiedon kaikkien henkilöjen sijainnista. Jatkovalmistelussa on arvioitava, millainen lisenssimalli soveltuu parhaiten jatkuvasti teknisen rajapinnan kautta hyödynnettävien tietovarantojen sanomamuotoisiin luovutuksiin.

Perusrekisteritietojen käyttöehdot, niiden soveltaminen perusrekisterien ja julkisen hallinnon viranomaisten muiden tietovarantojen tietojen käsittelyyn ja luovuttamiseen.

Esitetyt perusrekisteritietojen käyttöehdot koskevat ensisijaisesti vain sellaisia tietoja, joiden käsittelyyn liittyy lainsäädännöstä johtuvia ehtoja tai rajoituksia. Tällöin on perusteltua määritellä perusrekisterinpitäjän ja tietojen käyttäjien vastuut ja velvollisuudet.

Käyttöehtoja ei saa kuitenkaan soveltaa sellaisiin tietoaineistoihin, joiden luovuttamiselle ei ole rajoituksia.

Perusrekisterinpitäjiä tulee kannustaa anonymisoimaan tietoaaineistojaan, jotta mahdollisimman suuri osa niistä saadaan mahdollisimman laajaan käyttöön. Esimerkiksi liikenneonnettomuustiedot voidaan avata, kun niistä poistetaan henkilöihin viittaavat tiedot.

Maksujen ja kustannusten jaon osalta **käyttöehdot voivat vaarantaa raportissa esitettyjen tietoluovutuksista perittäviä maksuja koskevien periaatteiden toteutumisen viranomaisten keskinäisissä tietoluovutuksissa.** Vaikka käyttöehtoja on tarkoitus käyttää vain sellaisissa tapauksissa, joissa tietojen käsittelyyn liittyy ehtoja tai rajoituksia, on riski, että ne vaarantavat periaatteen: "Julkisen hallinnon viranomaisten välisestä tiedon sähköisestä vakiomuotoisesta luovutuksesta viranomaistarkoitukseen ei peritä maksuja "

Ehdotetut toimenpiteet ja tehtävät (s. 47-50)

Valtiovarainministeriön tulee ottaa tulomenetysten ja investointien lisäksi huomioon maksullisesta tietoluovutustoiminnasta rekisterinpitäjille aiheutuvat kustannukset arvioidessaan vaikutuksia valtion tulo- ja menoarvioon.

Ministeriöiden on maksukäytäntöjään, maksupäätöksiään, maksuasetuksiaan ja hinnoitteluaan uusiessaan huolehdittava siitä, että eri ministeriöiden käytännöt kehittyvät mahdollisimman yhtenäisiksi ja yhteensopiviksi.

Ehdotus, että virastoja pyydetään arvioimaan, voisivatko ne tietoaaineistojaan käsittelemällä, esimerkiksi anonymisoimalla tuottaa sellaisia tietoja, joiden käyttöä ei ole tarpeen rajoittaa, on erittäin kannatettava.

Viranomaisten osalta ehdotetaan tietojohtamisen ja tietostrategian määrätietoista kehittämistä, mikä on joka tapauksessa kannatettavaa. Eri viranomaisten tiedonhallinnan käytännön yhtenäisyyttä ja yhteensopivuutta tulee tässä yhteydessä korostaa.

Anonymisoituja tietoja voidaan tuottaa tutkimuskäytön lisäksi myös yleiseen käyttöön.

Raportin sivulla 49 viitataan Julkishallinnon perustietovarannot -työryhmän määrittelemiін menettelyihin ja teknisiin standardeihin, joiden tavoitteena on varmistaa avoimen datan vaivaton hyödyntäminen. Teknisten menetelmien ja niiden toteutuksen tulee taata käyttäjille **vapaa ja maksuton pääsy tietoihin siten, että tietojen käyttö ei edellytä esimerkiksi tiettyjen ohjelmistolisenssien hankkimista** vaan yhteentoimivuus perustuu avoimiin standardeihin.

Kuntien tietohallinnon kehittäminen ja käytäntöjen yhtenäistäminen on välttämätöntä. Kuntien tietovarantoja hyödyntävien viranomaisten, kansalaisten ja yritysten ei voida olettaa kehittävän kunkin kunnan tietojen käyttämiseksi erillisiä rajapintoja.

Toimenpide-ehdotuksissa ei juuri puututa teknisiin yksityiskohtiin, mutta käytännössä tekninen toteutus määrittelee hyvin pitkälle sen, miten avattavia tietovarantoja voidaan hyödyntää. Tietoja hyödyntävien digitaalisten palveluiden kehittämisen helpottamiseksi teknisen toteutuksen on tuettava suoraa ohjelmistojen välistä sanomamuotoista tiedonsiirtoa avoimella rajapinnalla. Rajapinnalla on voitava suodattaa tiedonsiirto koskemaan vain käyttäjän haluamaa osaa aineistosta. Tämä tarkoittaa mahdollisuutta rajoittaa siirrettävän tiedon määrää käyttäen jotain rajaavaa tekijää, kuten tiedon sisältöä tai haluttua rivimäärää.

Tietojen analysoinnin tukemiseksi teknisen toteutuksen on myös tuettava yleisimpiä loppukäyttäjien käyttämiä tiedon analysointivälineitä mahdollistamalla aineiston lataaminen myös koneluettavassa tiedostomuodossa (esim. CSV, Excel, Daisy). Tämä edistäisi erityisesti tiedon uudelleenkäyttöä kuntasektorilla ja kansalaisten toimesta, jotka tukeutuvat yleisesti eri valmisohjelmistoihin.

Tekniset vaatimukset eivät nosta merkittävästi uusien tietopalvelujen toteutuskustannuksia. Itse asiassa niiden ansiosta tietojen luovutuksen joustavuus paranee, mikä laskee kustannuksia pidemmällä aikavälillä. Valmiita ratkaisuja on saatavissa myös avoimena lähdekoodina (esim. DataLab).

TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry

Kirsti Timperi

Jyrki Kasvi

Vt. toiminnanjohtaja

Tutkimus- ja kehittämisjohtaja

Lähetäjä: Veli Rieki [mailto:veli.rieki@tieke.fi]

Lähetetty: 26. maaliskuuta 2012 10:52

Vastaanottaja: Kauhanen-Simanainen Anne VM

Aihe: VL: TIEKEN vastaus Lausuntopyyntö: VM125:02/2007 Julkishallinnon tietoluovutusten periaatteet ja käytännöt

Lähetäjä: Veli Rieki

Lähetetty: 26. maaliskuuta 2012 10:49

Vastaanottaja: 'Aira.Vilo@vm.fi'

Kopio: 'anne.kauhanen-simanainen@vm.fi'

Aihe: TIEKEN vastaus Lausuntopyyntö: VM125:02/2007 Julkishallinnon tietoluovutusten periaatteet ja käytännöt

Hei

TIEKEN lausunto, liitetiedosto, pdf.

TIEKEN jäsenistä vastauksensa antaneiden (IBM, Innofactor (ei liitetä) ja Microsoft) lausunnot myös teksteinä alempana viestissä

Tervehtien

Veli Rieki

Tuotepäällikkö, ICT Klusteri

TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry.

Salomonkatu 17 A 10. krs

00100 HELSINKI

Puh. 043 820 0940

veli.rieki@tieke.fi

<http://www.tieke.fi/klusteri>

IBM

1. Johdanto

Työryhmän raportissa 31.1.2012 kuvataan suosituksia julkishallinnon tietovarantojen saatavuuden ja käytön edistämiseksi. Tässä lausunnossa on näkökulmana erityisesti julkishallinnon avointen tietojen käytön edistämisen tavoitteena:

- hyödyllisiä palveluja kansalaisille, yhteisöille, yrityksille ja yritysten asiakkaille
- tiedon ja sen analysoinnin perusteella ymmärrystä ja oivalluksia, parempia päätöksiä
- tehokkaampia toimintaprosesseja niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla
- hyvinvointia tuovia liiketoimintamalleja
- uusia työpaikkoja, vienti- ja verotuloja
- hallinnon läpinäkyvyys, kansalaisvaikuttaminen ja yhteiskunnallinen osallistuminen

2. Tekniset standardit

Raportin sivulla 49 on viitattu Julkishallinnon perustietovarannot- työryhmän määrittelemiin menettelyihin ja teknisiin standardeihin, joiden tavoitteena on varmistaa avoimen datan vaivaton hyödyntäminen. Tekninen spesifikaatio on kuvattu työryhmän raportissa <http://www.hare.vn.fi/upload/Asiakirjat/15360/187489.PDF>. Teknisten menetelmien ja niiden toteutuksen tulee taata käyttäjille vapaa ja maksuton pääsy tietoihin siten, että tietojen käyttö ei edellytä esimerkiksi tiettyjen ohjelmistolisenssien hankkimista vaan yhteentoimivuus perustuu avoimiin standardeihin.

3. Lisensointi

Raportin lisensointiehdotus sopii hyvin tilanteisiin, jossa tietoon perustuva palvelu ei ole kriittistä. Aineiston tuottaja vapautetaan kaikesta vastuusta ja kaikista mahdollisista vahingoista, joita mahdolliset puutteet tiedoissa tai tuotantopalvelussa aiheuttavat.

Mutta on avoimia tietoja, joiden avulla rakennetaan palveluja, jotka ovat yhteiskunnan toiminnan ja kansalaisten turvallisuuden kannalta kriittisiä. Esimerkiksi merenkulkijoiden tulee voida luottaa säätietopalveluihin ja niiden

saatavuuteen. Säätiöiden ja muiden yhteiskunnan kriittisten tietojen tuottamisesta tulee jatkossakin säätää lailla, joka takaa tietojen oikeellisuuden ja käytettävyyden tarkoituksenmukaisella tavalla.

4. Avoimen datan hyödyntämisen edistäminen

Raportti on keskittynyt toimeksiantonsa mukaisesti lähinnä tiedon tuottamiseen. Esimerkiksi taloudellisessa tarkastelussa korostuu maksutulojen menetys, joka on kohtuullisen suoraviivaista arvioida. Huomattavasti vaikeampaa on arvioida tiedon avaamisen hyötyjä: uusien toimintamallien tuomaa tehokkuutta tai kansantalouden vero- ja vientitulojen lisääntymistä. Suomessa avointa tietoa hyödyntää kaupallisesti lähinnä sääpalvelujen tuottajat, tietopalveluyritykset ja erilaisten reittioppaiden laatijat. Kuten raportissa todetaan tiedon avaaminen maksuttomaan käyttöön lisää oleellisesti tiedon käyttöä. On oleellista avata mahdollisimman paljon tietoa ja levittää tietoa avatusta tiedosta. Erilaiset julkisen sektorin toimijat, yritykset, yrittäjät ja aktivistit löytävät kyllä hyödyllisiä käyttökohteita, joista joistakin muodostuu myös taloudellista toimintaa. Hyvinä esimerkkeinä erilaiset kilpailut, jotka ovat tuottaneet hyödyllisiä sovelluksia: AppsFor Finland (<http://apps4finland.fi/fi>) tai Build IT (<http://aaltoes.com/2012/03/build-it-completed-final-demos-over-and-out/>).

Pääkaupunkiseudulla toimiva Helsinki Region Infoshare (HRI, <http://www.hri.fi/fi/>) on ollut suomalaisen avoimen datan hyödyntämisen pioneeri. HRI avasi tietovarastonsa maaliskuussa 2011 ja on systemaattisesti tukenut avoimen datan hyödyntämistä hyödyllisten palvelujen kehittämiseksi ja hallinnon läpinäkyvyyden lisäämiseksi. HRI:n toimintamallia tulee hyödyntää valtakunnallisesti, ensimmäisenä kohteena Tilastokeskuksen tietovarastot.

World Design Capital 2012 –juhlavuoden yksi teema on Avoin kaupunki (<http://wdchelsinki2012.fi/>). Avoin kaupunki tuo visualisoidun avoimen datan ja sen tuomat mahdollisuudet kansalaisille. Yhtenä esimerkkinä kansalaistapahtumasta oli Forum Viriumin toteuttama Invisible Helsinki –tapahtuma <http://www.forumvirium.fi/node/1095>. WDC2102 on erinomainen esimerkki kansalaisten voimauttamisesta ja osallistamisesta ja avoimen tiedon idean levittämisestä yhteiskunnassa. WDC2012 kokemuksia tulee hyödyntää valtakunnallisesti.

Osana yhteiskuntavastuutaan IBM teki yhdessä Helsingin kaupungin ja kaupunkilaisten kanssa projektin, jossa hahmotettiin konkreettisia keinoja avoimen datan hyödyntämiseksi. Tuloksena on Smarter City Challenge Helsinki raportti (http://www.hel.fi/hki/Taske/fi/uutiset/avoimen_datan_hyodyntamisraportti_julki), joka on vapaasti käytettävissä ja hyödynnettävissä. Raportti sisältää mm kolme osallistamismallia, joiden mukaisesti organisaatio voi arvioida miten parhaiten hyödyntää avointa dataa joko omassa toiminnassaan tai edistää avoimen tiedon käyttöä erilaisissa ekosysteemeissä. Suosittelemme, että hallinnonalat ottavat avoimen tiedon hyödyntämisen osaksi strategiatyötään kuten Helsingin kaupunkikin on tehnyt.

5. Tutkimus ja koulutus, yrittäjyys ja kansainvälinen yhteistyö

Avoimen datan ilmiötä ei tunneta vielä kovin hyvin. Ymmärretään kyllä sen mahdollisuuksia ja sen käyttöönoton taloudellisia ja teknisiä haasteita. Tietojen tuottamiseen ja hyödyntämiseen liittyy kuitenkin näkökulmia, joista ei ole tutkimustietoa. Erityisesti tulisi tutkia avoimen tiedon tietosuojaa, luottamuksellisuutta sekä tiedon omistamisen olemusta. Avoimen tiedon liiketoimintamalleja tulee tutkia ja kehittää ja ottaa avoin tieto yhdeksi osaksi yrittäjyysyhteisöjä. Kouluissa ja korkeakouluissa avointa tietoa tulisi käyttää luonnollisena osana minkä tahansa oppiaineen tai ilmiön opetusta ja tutkimusta.

Suomella on erinomainen tietoinfrastruktuuri ja siten hyvät mahdollisuudet rakentaa avoimesta tiedosta uusi kilpailutekijä ja hyvinvoinnin veturi. Kansainvälistä yhteistyötä tulee lisätä. Yhteistyöllä löydetään uusia sovellettavia ideoita ja toisaalta uusia markkinoita omille ideoille.

Terveisin / Best regards
Jyrki Koskinen
+358 (0) 40 750 3451

University Relations, IBM Nordics
External Relations, IBM Finland

Innofactor Plc

Asia: Lausuntopyyntö: VM125:02/2007 Julkishallinnon tietoluovutusten periaatteet ja käytännöt

Innofactor kiittää mahdollisuudesta osallistua TIEEn julkishallinnon tietoluovutusten periaatteista ja käytännöistä valmistelevan lausunnon laatimiseen. Alla kommentteja Innofactorin käyttämien teknologioiden yhteensopivuudesta esitettyihin periaatteisiin sekä muutamia täydennysehdotuksia raportin periaatteisiin tiedon

luovuttamisen joustavuuden, kustannustehokkuuden sekä tietojen hyödyntäjän aseman parantamisen näkökulmasta.

Yhteensopivuus esitettyjen periaatteiden kanssa

Raportissa esitetyt pääperiaatteet tietoluovutuksista ja avoimen rajapinnan määritelmä (hyvin dokumentoitu, julkisesti käytettäväksi annettu) ovat hyvin perusteltuja.

Innofactorin käyttämien teknologioiden näkökulmasta Microsoftin DataMarket-palvelu, DataLab-kehikko ja OData-määritelmä täyttävät asetetut periaatteet:

- Windows Azure DataMarket on julkinen tietopalvelu joka tarjoaa niin kaupallista kuin julkishallinnon tuottamaa dataa. DataMarket tarjoaa tiedot OData-määritelmän mukaisessa avoimessa muodossa.
- DataLab-kehikko on valmis avoimen datan tietopalvelun toteutus joka hyödyntää OData-määritelmää. DataLab tarjoaa myös valmiit mallit tietopalvelun käyttöön eri teknologioista ja on julkaistu Microsoft Public License (Ms-PL) lisenssillä.
- OData-määritelmä on vapaasti kolmansien osapuolten, ml. avoimen lähdekoodin projektien, käytettävissä.

Tietoluovutusten joustavuus ja kustannustehokkuus

Ehdotamme, että tietojen sähköiselle vakiomuotoiselle luovutukselle asetetaan kaksi lisävaatimusta:

- Tuki suoralle ohjelmistojen väliselle sanomamuotoiselle tiedonsiirrolle avoimella rajapinnalla. Rajapinnalla on voitava suodattaa tiedonsiirto koskemaan vain käyttäjän haluamaa osaa aineistosta (esimerkiksi tiedon sisältö, haluttu rivimäärä).
- Tuki yleisimmille loppukäyttäjien käyttämille tiedon analysointivälineille mahdollistamalla aineiston lataaminen myös koneluettavassa tiedostomuodossa (esim. CSV, Excel, Daisy). Tämä edistäisi erityisesti tiedon uudelleenkäyttöä kuntasektorilla ja kansalaisten toimesta.

Kyseiset vaatimukset ovat luonteeltaan sellaisia, että ne eivät nosta merkittävästi uusien tietopalvelujen toteutuskustannuksia laskien kuitenkin kustannuksia pidemmällä aikavälillä.

Tietojen hyödyntäjän asema

Raportin liitteessä 8 esitetty julkisen hallinnon avoimen datan lisenssimalli on laadittu tiedon julkaisijan näkökulmasta. Olisi kohtuullista lisätä tiedon hyödyntäjää suojaavia seikkoja, kuten:

- Aineiston jakelun lopettamisesta on ilmoitettava kuusi kuukautta ennakoon.
- Aineiston lisenssiehtojen muutoksista on ilmoitettava kolme kuukautta ennen uusien ehtojen voimaantuloa.

Espoossa 9.3.2012

Ystävällisin terveisin, Sami Ensio

Innofactor Plc
Keilaranta 19
FI-02150 Espoo
Finland
<http://www.innofactor.com>

Microsoft:

Asia: Lausuntopyyntö: VM125:02/2007 Julkishallinnon tietoluovutusten periaatteet ja käytännöt

Kiitämme mahdollisuudesta osallistua TIEKEN julkishallinnon tietoluovutusten periaatteista ja käytännöistä valmisteleman lausunnon laatimiseen. Kommentoimme alla Microsoftin teknologioiden yhteensopivuutta esitettyihin periaatteisiin sekä esitämme raportin periaatteisiin täydennyksiä jotka edistäisivät tietoluovutusten joustavuutta ja kustannustehokkuutta sekä parantaisivat tietojen hyödyntäjän asemaa.

Yhteensopivuus esitettyjen periaatteiden kanssa

Raportissa hahmotellut pääperiaatteet tietoluovutuksista ja niihin liittyvä avoimen rajapinnan määritelmä (hyvin dokumentoitu, julkisesti käytettäväksi annettu) ovat perusteltuja.

Microsoftin ja sen kumppaneiden sekä asiakkaiden käyttämät DataMarket-palvelu, DataLab-kehikko (entinen Open Government Data Initiative) ja OData-määritelmä täyttävät asetetut periaatteet:

- Windows Azure DataMarket on julkinen tietopalvelu joka tarjoaa niin kaupallista kuin julkishallinnon tuottamaa dataa. DataMarket tarjoaa tiedot OData-määritelmän mukaisessa avoimessa muodossa.
- DataLab-kehikko on valmis avoimen datan tietopalvelun toteutus joka hyödyntää OData-määritelmää. DataLab on julkaistu avoimena lähdekoodina Open Source Initiativen hyväksymällä Microsoft Public License (Ms-PL) lisenssillä. DataLab tarjoaa myös valmiit mallit tietopalvelun käyttöön eri teknologioista (JavaScript, PHP, Python, Ruby, .NET, Flex, Google Maps, Bing Maps). DataLab-kehikolla on toteutettu mm. suomalainen Avoindata-pilottihanke sekä Eurooppalainen avoimen datan hanke.
- OData-määritelmä on julkaistu Microsoft Open Specification Promise (OSP) alla ja vapaasti kolmansien osapuolten, ml. avoimen lähdekoodin projektien, käytettävissä. Useat eri ohjelmistovalmistajat käyttävät jo OData-määritelmän mukaista rajapintaa tiedon julkaisemiseen ja kuluttamiseen (esim. web-selaimet, IBM WebSphere, Microsoft SharePoint, SAP NetWeaver, Microsoft Excel)

Tietoluovutusten joustavuus ja kustannustehokkuus

Ehdotamme että tietojen sähköiselle vakimuotoiselle luovutukselle asetetaan kaksi lisävaatimusta:

- Toteutuksen on tuettava suoraa ohjelmistojen välistä sanomamuotoista tiedonsiirtoa avoimella rajapinnalla. Rajapinnalla on voitava suodattaa tiedonsiirto koskemaan vain käyttäjän haluamaa osaa aineistosta. Tämä tarkoittaa mahdollisuutta rajoittaa siirrettävän tiedon määrää käyttäen jotain rajaavaa tekijää, kuten tiedon sisältö tai haluttu rivimäärä.
- Toteutuksen on tuettava yleisimpiä loppukäyttäjien käyttämiä tiedon analysointivälineitä mahdollistamalla aineiston lataaminen myös koneluettavassa tiedostomuodossa (esim. CSV, Excel, Daisy). Tämä edistäisi erityisesti tiedon uudelleenkäyttöä kuntasektorilla ja kansalaisten toimesta, jotka tukeutuvat yleisesti eri valmisohjelmistoihin.

Molemmat edellä mainitut vaatimukset on mahdollista toteuttaa yhdellä yhteisellä ohjelmistototeutuksella. Valmiita toteutuksia on nykyään saatavissa jopa avoimena lähdekoodina (DataLab). Vaatimukset eivät siksi nosta merkittävästi uusien tietopalvelujen toteutuskustannuksia. Näiden vaatimusten aikaansaama tietojen luovutuksen joustavuus tulee laskemaan kustannuksia pidemmällä aikavälillä.

Tietojen hyödyntäjän asema

Raportin liitteessä 8 esitetty julkisen hallinnon avoimen datan lisenssimalli on laadittu puhtaasti tiedon julkaisijan näkökulmasta. Olisi kohtuullista lisätä tiedon hyödyntäjää suojaavia seikkoja, kuten:

- Aineiston jakelun lopettamisesta on ilmoitettava kuusi kuukautta ennakoon.
- Aineiston lisenssiehtojen muutoksista on ilmoitettava kolme kuukautta ennen uusien ehtojen voimaantuloa.

Helsingissä 6.3.2012

Ystävällisin terveisin,

Pasi Mäkinen

platform strategy manager microsoft oy +358 9 525 50 403 | m +358 40 739 1417 pasim@microsoft.com